

06

Estiu 2013

EL BUTLLETÍ

del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

Carta del president	2
Què fem	3
La nostra història	6
Resum del curs 2012-2013	8
Properes activitats curs 2013-2014	13
Per què fer-se soci del CECB	16

Foto portada
Cal Moliner (J.A.Abellan)

Edita
Centre d'Estudis
Comarcals de Banyoles

Redacció
Joan Anton Abellan

Correcció lingüística
Laura Salomó

Disseny
Estudi Oliver Gràfic

Impressió
Impremta Palmada

Tiratge
100 exemplars

Dipòsit Legal
GI.967-2010

Núm. 6
Estiu 2013

CARTA DEL PRESIDENT

En aquest número parlem de les activitats que hem fet i de les que farem, encetem un nou apartat referent a la nostra història i presentem un projecte a cinc anys vista. I crec que quan una entitat té entre els seus objectius un projecte a cinc anys vista i a la vegada organitza al llarg de l'any un seguit d'activitats, totes elles molt variades entre si, es pot dir que està viva. I nosaltres, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, podem dir que estem vius, que estem actius i amb ganes de fer coses. Ja sigui sortides, conferències, llibres o qualsevol cosa que vegem que pot ser d'interès per a la ciutat, per a la comarca i principalment per al soci.

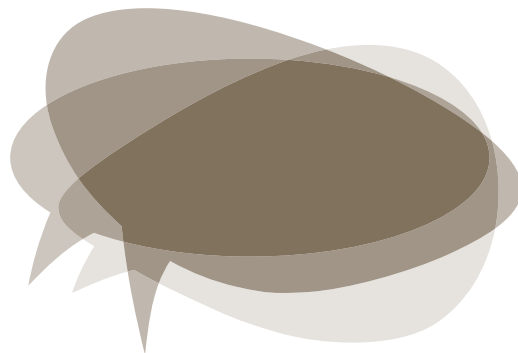
Enguany ens han concedit un premi, un premi per la «feina ben feta». Un fet que de per si és un reconeixement a totes les juntes que ens han precedit, un homenatge a tots aquells socis que des de fa setanta anys, per no dir més, han estat lluitant perquè la nostra entitat sigui el que avui en dia és: una entitat viva. I això encara ens encoratja més i més a seguir fent, a seguir projectant i a seguir escoltant totes aquelles propostes que vosaltres com a socis ens aneu fent. Com una sorgida d'un dels participants en el Curs d'Història de Catalunya, que després de veure l'èxit assolit, ens va proposar de fer una sortida «una mica més lluny». Una sortida de cap de setmana. I si bé no és cap novetat en la història del Centre, no per això deixem de fer-nos-la nostra i ja us puc dir que a la primavera tindrem una sortida de cap de setmana.

En fi, com veieu, estem actius, estem vius, i dir això, en els temps que corren, és dir molt.

Joan Anton Abellan, president CECB

QUÈ FEM

INFORME DE SECRETARIA

En el darrer butlletí informàvem que havíem arribat a la xifra de 250 socis. Des d'aleshores, el Centre ha continuat creixent, fins arribar actualment als 286 socis. Tenint en compte que hem tingut tres baixes (una per motius personals i dues per defunció), hem experimentat un creixement de 39 socis.

INFORME DE LA BIBLIOTECA

Com ja hem explicat en altres butlletins, s'està treballant en la catalogació de la biblioteca del Centre d'Estudis amb la voluntat de convertir-la en una biblioteca de referència no sols en obres de tema local, sinó també en llibres d'autor local. Tal com vam fer l'any passat, a finals d'aquest any farem arribar a tots els socis una llista de tots els llibres ingressats a la biblioteca.

Com a avançament d'aquesta llista, podem informar que en els sis primers mesos d'any hem rebut 70 títols (entre llibres i separates d'articles), dels quals 16 corresponen a la Col·lecció Local, 42 a la Col·lecció d'Autor Local i 12 són de temàtica diversa.

Agraïm les aportacions d'obres pròpies per part de Miquel Aguirre, Dolors Bramon, Mn. Martirià Brugada, Andoni Canela, Salvador Casadevall, Susanna Cros, Núria Esponellà, Mn. Jordi Font, Joan Frigolé, Josep Grabuleda i Joan Olivas, Encarna Magín, Guerau Palmada, Rosa Planella, Salvador Sarquella i Joan Solana, així com d'altres obres per part d'Angelina Tarafa (vídua de Jaume Farriol) i Jordi Xena. Hem de fer

constar també l'aportació de nombroses obres per part de la Biblioteca de Catalunya i de diverses institucions, com l'Institut d'Estudis Gironins, el Patronat Francesc Eiximenis i la Diputació de Girona.

Un cop més reiterem la crida a tots els socis perquè ens facin arribar un exemplar dels llibres que publiquin, o hagin publicat, per tal que la Col·lecció d'Autor Local sigui la més completa possible.

ASSEMBLEA ANUAL DE SOCIS

El diumenge 27 de gener es va dur a terme l'Assemblea General Ordinària de socis que se celebra cada any. Un cop aprovats l'acta de l'assemblea anterior i l'estat de comptes de l'any 2012, es va explicar el pressupost per a l'any 2013, que també es va aprovar per unanimitat, així com les activitats previstes per a aquest any que tot just acaba de començar. A continuació, es van ratificar els nous membres de la Junta (Pere Noguer com a tresorer i M. Àngels Juanmiquel i Miquel Cuenca com a vocals), i es va produir el relleu de Rosa Alsius com a secretària del Centre per part de Mariona Juncà. Com a reconeixement de la tasca realitzada per Rosa Alsius al llarg de vint anys de servei al Centre, se li va lliurar una medalla commemorativa (la reproducció en plata d'una moneda banyolina de l'any 1641).

A continuació, va tenir lloc la presentació del Quadern núm. 31, La Guerra del Francès al Pla de l'Estany, com ja queda explicat en l'apartat de publicacions, així com l'acte que es va fer en recordatori del nostre consoci Joan Vilardell.

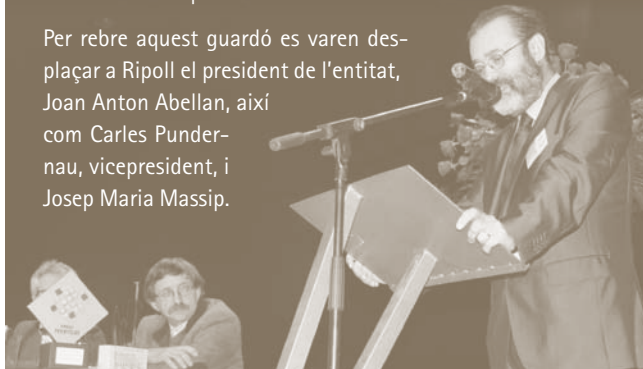
TROBADA DE CENTRES D'ESTUDIS DE LES COMARQUES GIRONINES I PREMI RECERCAT 2013

El cap de setmana del 27 i 28 d'abril, es va dur a terme a la ciutat de Ripoll, Capital de la Cultura Catalana 2013, la IX edició del RECERCAT, Jornada de Cultura i Recerca Local dels Territoris de Parla Catalana organitzada per l'Institut Ramon Muntaner (IRMU), l'Ajuntament de Ripoll, el Patronat Francesc-Eiximenis i el Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès.

Un dels actes principals de la Jornada fou el lliurament dels Premis RECERCAT, que va tenir lloc dissabte al migdia, coincidint amb la divuitena edició de la Trobada de Centres d'Estudis de Terres Gironines organitzada pel Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona. Enguany, el guanyador d'aquest premi, en la categoria d'entitats, ha estat el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.

Aquests premis tenen com a objectiu reconèixer la important tasca que els centres, instituts d'estudis i altres associacions culturals realitzen pel que fa a la recerca i la divulgació en els territoris de parla catalana.

Per rebre aquest guardó es varen desplaçar a Ripoll el president de l'entitat, Joan Anton Abellan, així com Carles Punder-nau, vicepresident, i Josep Maria Massip.

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

Com és habitual en el nostre butlletí, en aquesta secció volem donar notícia de la producció bibliogràfica dels socis del Centre d'Estudis. Aquesta llista correspon als llibres publicats a partir del mes d'octubre de 2012.

La pietat de l'atzavara

Autor: Jordi Colomer Feliu
(soci núm. 348)

Edita: Ajuntament de Calvià

Pàgines: 74

Data d'aparició: octubre 2012

Els senyors de Banyoles: els abats del monestir de Sant Esteve

Autor: Joan Anton Abellan (soci núm. 390)
i Josep Grabuleda (soci núm. 313)

Pròleg: Ernest Zaragoza

Edita: Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany

Pàgines: 100

Data d'aparició: novembre 2012

La parròquia de Santa Maria dels Turers

Autor: Mn. Martíria Brugada (soci núm. 373)

Pròleg: Mn. Ramon Pijuan

Edita: Parròquia de Santa Maria dels Turers

Pàgines: 143

Data d'aparició: novembre 2012

La cortina de saca

Autor: Miquel Aguirre (soci núm. 336)

Edita: Universitat Autònoma de Barcelona

Pàgines: 219

Data d'aparició: desembre 2012

Moros, jueus i cristians en terra catalana: memòria del nostre passat

Autor: Dolors Bramon (sòcia núm. 255)

Edita: Pagès Editors

Pàgines: 150

Data d'aparició: febrer 2013

La Lluna a la butxaca

Autor: M. Àngels Juanmiquel (sòcia núm. 279)

Edita: Oxford University Press

Pàgines: 88

Data d'aparició: abril 2013

El cinema a Banyoles

Autors: Josep Grabuleda (soci núm. 313)

i Joan Olivas (soci núm. 35)

Pròleg: Joan Solana

Edita: Ajuntament de Banyoles

Pàgines: 191 + un CD

Data d'aparició: maig 2013

La guerra de l'arròs. Conflictivitat agrària i lluita política al Baix Empordà (1899-1909)

Autor: Pere Bosch (soci núm. 404)

Edita: Universitat de Lleida / Patronat Municipal Josep Lladonosa d'Alguaire

Pàgines: 256

Data d'aparició: abril 2013

Cent mil cercles i un sol vers

Autor: Jordi Colomer Feliu (soci núm. 348)
i Imma Morente

Edita: Moviment Lantana

Pàgines: 92

Data d'aparició: abril 2013

Per mantenir al dia aquesta secció,
preguem a tots els socis que ens facin
arribar un exemplar dels llibres que
publiquin o, si més no, que ens en
facilitin informació a través del correu
electrònic del Centre:
cecbanyoles@cecbanyoles.cat

LA NOSTRA HISTÒRIA

Amb aquest butlletí encetem, dins la secció «La nostra història», el que pretén ser un projecte de futur, a cinc anys vista. Un projecte que passa perquè en cada número dels que surtin a partir d'ara farem un breu resum del que ha estat la història del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. De manera que l'any 2018, coincidint amb el 75 aniversari de la nostra fundació, doni lloc a un llibre més extens on quedi reflectida tota la nostra història. És una manera com una altra d'obligar-nos a escriure-la, per això en aquest primer capítol començarem a parlar dels antecedents que varen dur a la fundació del nostre centre.

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL CECB Per Jeroni Moner

UNA HISTÒRIA EN COMÚ: EL CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DE BANYOLES, EL MUSEU ARQUEOLÒGIC COMARCAL I L'EDIFICI DE LA PIA ALMOINA, L'ANTIGA CASA DE LA VILA

Des dels seus inicis, la missió preeminent del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles va ser la creació, gestió i desenvolupament del Museu Arqueològic d'aquesta ciutat, tasca que va dur a terme en solitari durant més de quaranta anys sense oblidar, però, la investigació històrica, l'arqueològica i la promoció i defensa del patrimoni de la comarca.

Així doncs, no ha d'estranyar gens que la història del Centre i la del Museu no només hagin seguit vies paral·leles, sinó que sovint es confonguin per esdevenir una mateixa crònica que ha tingut, durant setanta anys, també un espai comú: l'edifici dit de la Pia Almoina, l'antiga Casa de la Vila.

CAPÍTOL I

ELS PRECEDENTS (1926-1931)

Tota institució té uns precedents poc o molt consolidats que la fonamenten, però dels quals generalment no es deixa ni en queda constància oficial –fora de la memòria dels més grans o, com és el cas, de notes deixades per algun dels protagonistes d'accions que anys més tard es poden considerar com a tals–. En aquest sentit, la preocupació pel coneixement i salvaguarda del patrimoni històric i artístic de la comarca que a la segona dècada dels anys vint es va despertar entre uns banyolins carregats d'il·lusió i bones intencions, es pot considerar ben bé l'antecedent del que anys després acabaria sent una realitat, la importància de la qual ni ells mateixos es podien imaginar.

I entre aquestes persones cal esmentar-ne tres que al llarg de la història del Centre, del Museu Arqueològic i de l'edifici que els ha acollit

Primer pis de la Pia Almoina. Al fons porta d'entrada a l'escola d'Arts i Oficis

des dels inicis, tindran tal protagonisme i de forma tan continuada que no podem iniciar aquestes notes sense fer-ne referència. Es tracta de Francesc Figueras de Ameller (1903-1992), Jaume Butinyà i Granés (1906-1993) i Josep Mª Corominas i Planelles (1906-1984),

guardonats tots tres amb la medalla d'or de la ciutat com a figures que han estat de la cultura banyolina a la segona meitat del segle XX, i als quals hem de situar en aquests anys vint amb els que iniciem la nostra història, quan els dos darrers encara eren estudiants universitaris a Barcelona i el primer, el més gran, recent llicenciat.

Unes notes de Jaume Butinyà escrites a l'entorn de l'any 1960, a la manera d'unes memòries, ens apropen a aquesta reculada època. En elles explica com l'any 1926, amb vint anys i sent estudiant d'enginyeria industrial, mentre tornava en tren cap a Barcelona després de les festes de St. Martí, el seu amic i veí de la plaça Major Francesc Figueras, que sabia que ell tenia una màquina de fotografar, li va plantejar de col·laborar amb ell en un treball sobre masies de la comarca. Figueras, que aquell mateix any havia acabat la carrera d'arquitecte, seguia a Barcelona buscant feina, i el seu company de curs Sixte Illescas, un dels més importants arquitectes de l'avanguardista grup del GATPAC, el va connectar amb els responsables de l'Estudi de la Masia de la Fundació Patxot, que s'acabava de posar en marxa des del Centre Excursionista de Catalunya.

Es tractava de fotografiar les més boniques masies de la comarca –i en algunes ocasions aixecar-ne la planta–, cosa que van començar a dur a terme amb les seves bicicletes ja durant les primeres vacances d'aquell mateix any, i van continuar els següents sempre que podien. Aquella experiència no només va consolidar una amistat que duraria tota la seva vida, sinó que, tal com van confirmar oralment i per escrit anys després, els va fer descobrir les bel·leses d'una comarca plena d'història, de bells paisatges i d'arquitectures extraordinàries, i és així com des d'aquell moment es van interessar per tot allò que els seus avantpassats els havien deixat. Segons Jaume Butinyà, «el Centre d'Estudis Comarcals naixeria d'aquell 'shock'» [sic].

Però si aquests fets quasi anecdòtics que acabem d'explicar es poden entendre com uns antecedents intangibles de l'entitat que s'acabaria fundant en el futur, el doble esdeveniment que es va produir l'any 1928 a Banyoles amb el trasllat de la Casa de la Vila cap al passeig de la Indústria –amb el conseqüent desallotjament de l'edifici dit de la Pia Almoina– i la creació i instal·lació de l'Escola d'Arts i Oficis en aquest edifici va ser un factor clau perquè anys després es creés el Museu Arqueològic Comarcal. Entre altres coses, perquè Francesc

Figueras va passar a ser-ne el director, de manera que des d'aquell moment ja hi havia una institució i un espai físic que podia acollir allò que fins llavors era només descobriment, intuïció, estudi, observació i il·lusió.

Aquell mateix any 1928, Josep Mª Corominas, el tercer personatge del que encara no se n'ha

parlat, més interessat per la prehistòria que per l'art i l'arquitectura, com Figueras, o per la història medieval, com Butinyà, iniciava amb el seu germà Frederic excavacions a la Bora Gran d'en Carreras a Serinyà. Algun any més tard, presidia la Delegació de Palestra a Banyoles, una entitat catalanista presidida per Pompeu Fabra de la qual també n'eren socis Figueras i Butinyà, sent aquest darrer secretari de la secció de fotografia, afeció que li va permetre col·laborar en l'Estudi de la Masia. De manera que en els darrers anys d'aquella dècada els nostres personatges, individualment i col·lectiva, ja començaven a tenir coses a dir en el món de la cultura banyolina i ja duïen a terme accions que tindrien transcendència en el futur.

Van aconseguir donacions de capitells i altres objectes de valor històric o arqueològic que es dipositaven a l'Escola d'Arts i Oficis i que Figueras utilitzava sovint de model a les classes de dibuix, com el famós capitell romànic d'estil corinti que anys més tard acabaria sent considerat la primera peça del Museu i emblema de l'entitat.

El mateix Butinyà no només va escriure diversos articles erudits a la premsa local o al cartipàs de la Festa Major, sinó que el desembre de l'any 1931 va rebre l'encàrrec per part de l'Ajuntament de redactar l'informe sobre la resposta de Banyoles a l'enquesta de la Generalitat de Catalunya sobre la divisió territorial. L'any següent, el descobriment de les restes de la vil·la romana de Vilauba representarien un salt qualitatiu cap el futur del Museu i del Centre, però això ja és una altra història. De moment ens quedem en el fet que, potser, tot va començar en un tren.

En Francesc Figueras donant classes a l'escola d'Arts i Oficis

RESUM DEL CURS 2013-2014

XII CONCURS FOTOGRAFIA DE LA NATURA

Després d'agafar-nos un any sabàtic, enguany hem tornat a reemprendre aquest concurs que, amb la col·laboració del Museu Darder de Banyoles, l'Associació Limnos i la Universitat de Girona, es duu a terme des de fa tretze anys. La particularitat d'aquest any ha estat que per primera vegada les fotografies s'havien de presentar en format digital (d'aquí l'any sabàtic, per tal de fer-ne un nou plantejament). En total s'han presentat 153 fotografies, corresponents a 60 concursants. D'aquestes, el jurat, que va estar format per Jordi Colomer, representant del CECB; Xavi Vila, representant de la UdG; Anna Morlans, representant de Limnos; Lluís Figueras, representant del Museu Darder, i Andoni Canela i Ernest Costa, fotògrafs professionals, va concedir el primer premi, dotat en 400 €, a la fotografia que duia per títol Flor, de Juan Manuel Maroto Romo; el premi especial Pla de l'Estany, dotat en 250 €, a la fotografia que duia per títol La porta, d'Helena Pejó Irazo; i per últim el Premi Especial Membre Entitats, dotat en 250 €, a la fotografia que, sota el títol Un espai ben aprofitat, va presentar en Marc Fusellas Fullà.

Flor (Juan Manuel Maroto)

10è CICLE DE SORTIDES CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

S'ha tancat el 10è Cicle de sortides Conèixer el Pla de l'Estany. És una iniciativa conjunta del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i el Centre Excursionista de Banyoles, amb la col·laboració de l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, que vol donar a conèixer el patrimoni (històric, artístic, natural...) de la nostra comarca. Aquest 10è Cicle ha estat constituït per les set sortides següents:

La primera sortida va consistir en una visita als refugis antiaeris de l'antic camp d'aviació del Pla de Martís. Primer es va visitar el refugi de la Casanova de Traver, que es va construir a mitjan 1938 i des d'on es van poder contemplar els terrenys on hi va haver el camp d'aviació republicà. Després es va visitar

Dins del refugi de la Casanova de Traver (J.A.Abellan)

a la zona dels hangars, on hi havia un altre refugi, ara no visitable. Les explicacions de la visita van anar a càrrec de Joaquim Ejarque i Miquel Rustullet, autors del llibre *El camp d'aviació de Martís 1938-1960*, que va publicar el Consell Comarcal de Pla de l'Estany.

Visita al castell de Ravós del Terri (A.Torres)

A la segona sortida es va anar a **Sords** i a **Ravós del Terri**. A Sords es va visitar l'església parroquial de Sant Esteve, amb la torre-comunidor, i el pont medieval. La visita al castell de Ravós va ser guiada per l'arquitecte Jeroni Moner, que va intervenir en la restauració del castell, i per Roser Juanola, professora de la Universitat de Girona. El naturalista Josep M. Massip va explicar el simbolisme de les rajoles anomenades «de dents de llop» i va parlar sobre les olives, aprofitant el fet que crien al castell.

La tercera sortida va ser a l'ermita de **Sant Pere de Juïgues** i a **Ollers**, on es va visitar l'ermita de Sant Sebastià, el temple parroquial de Sant Martí i els jardins de Can Pardala, on hi ha un conjunt de peces i elements salvats pel seu propietari, Salvador Bramon, d'enderrocs diversos de fàbriques de Banyoles i altres indrets de les comarques gironines. La visita va ser guiada per Roser Masgrau, professora d'història, i va comptar amb la col·laboració de Rafel Ponsatí, que va parlar sobre la persona i l'obra de Mn. Baldri Reixac.

La quarta sortida va consistir en una anada a **Falgons**. Es va anar a veure la font del Cassos, que té els seus orígens al segle XIV i

Visita al Castell de Falgons (M.Butinyà)

que raja de forma abundant, i posteriorment es va visitar l'església parroquial de Sant Vicenç i el castell dels Cartellà. La visita va ser guiada per Josep Grabuleda, arxiver municipal de Banyoles.

La cinquena sortida va ser a **Pujarnol** per veure l'església parroquial de Sant Cebrià, la Torre de Pujarnol i Can Vila, en una visita guiada per l'arquitecte Josep M. Casellas. Aprofitant que des de Can Vila estant es divisa una bona perspectiva del collet de Can Gelada, per on van passar els primers soldats franquistes que van iniciar l'ocupació de la ciutat de Banyoles la nit del 7 al 8 de febrer de

Visita a Can Vilà (J.A.Abellan)

RESUM DEL CURS

Explicacions sota l'Aulina Reclamadora de l'Omeda (J.A.Abellan)

1939, Jordi Galofré i Miquel Rustullet van rememorar aquests fets. Finalment, es va anar a visitar un forn d'obra que es troba a poca distància de Can Vila, on Carles Puncernau va explicar el funcionament d'aquests forns.

La sisena sortida va consistir en una passejada per diversos indrets del municipi de **Fontcoberta**: l'església parroquial de Sant Feliu i Sant Pere, Can Pujol –amb una font del segle XVI–, l'Aulina Reclamadora de l'Omeda, el veïnat d'en Fares i Can Fares mateix. La visita va ser guiada per Jaume Colomer, un dels autors de la monografia Fontcoberta, publicada als Quaderns de la Revista de Girona.

I finalment, la setena i última sortida del cicle va consistir en una anada a **Merlant**, on es va visitar el Mas Gallifa i l'església de Merlant, per traslladar-nos després a Can Tista, on Jordi Galofré va explicar la vida i l'obra de Carles Fontserè, un artista polifacètic que va excel·lir com a cartellista i fotògraf, i on, acompanyats per la seva vídua Terry Broch, es va visitar el taller de l'artista.

L'equip organitzador, integrat per Jordi Galofré, Josep M. Massip i Miquel Rustullet, agraeix les facilitats trobades per part dels propietaris dels indrets visitats, la col·laboració desinteressada dels diversos especialistes que han intervingut en les sortides i la resposta positiva dels assistents, amb una mitjana d'unes 90 persones per sortida.

LES CONFERÈNCIES DEL CENTRE D'ESTUDIS

La primera de les finalitats del Centre d'Estudis és, segons els estatuts, «l'estudi, promoció i difusió de l'art, l'arqueologia, la geografia, l'etnologia, la història, la geologia i qualsevol altra matèria i disciplina». I per dur a terme aquesta finalitat, es preveuen la realització de cursos, conferències, publicacions i altres activitats diverses. Fidel a aquests compromisos estatutaris, el Centre ha organitzat quatre conferències de temes diversos, distribuïdes al llarg de l'any.

La primera conferència (19 d'octubre de 2012) va tractar sobre **Els 600 anys del Compromís de Casp** i va anar a càrrec de Rosa Lluch, professora de la Universitat de Barcelona.

La segona conferència (25 de gener de 2013) va tractar sobre **L'arquitectura religiosa al Pla de l'Estany en el segle XVIII**. El conferenciant, l'arquitecte Jeroni Moner, va reivindicar la importància del barroc, sovint menystingut, i va proposar mirar aquestes esglésies amb uns altres ulls, lliures d'idees i prejudicis previs.

La tercera conferència (22 de febrer de 2013) va anar a càrrec d'Antoni Torres, llicenciat en història de l'art, que va parlar sobre **La retaulística al Pla de l'Estany en els segles XVI, XVII i XVIII**, una riquesa artística poc coneguda que el conferenciant ha estudiat a fons.

Conferència a càrrec d'en Jeroni Moner (E.Galceran)

Finalment, la quarta conferència (26 d'abril de 2013) va ser un acte per honorar la memòria de qui fou un banyolí il·lustre i soci del Centre, **Jaume Farriol**, que va morir fa deu anys. Hi van intervenir Joan Olivas, Joan Solana i Jordi Galofré. L'acte va comptar amb la presència de la seva vídua, Angelina Tarafa, i la seva filla Núria.

CURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA

Conferència a càrrec d'en Narcís Soler (E.Galceran)

El coneixement de la pròpia història és una eina per fer ciutadans responsables, nacionalment normals i arrelats al país, i també és un element clau per enfortir el sentiment identitari. Tenint en compte, però, que el coneixement de la nostra història és un dels punts febles de la Catalunya actual, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles ha posat en marxa un curs d'història de Catalunya al Pla de l'Estany.

El plantejament del curs és presentar la història de Catalunya relacionant tres eixos: la història general de Catalunya, la història del territori de Banyoles en cada etapa històrica i el coneixement directe de les restes del passat. Per tant, cada conferència va seguida de la visita a un indret relacionat amb el que s'ha explicat.

Visita al poblat lacustre de la Draga (J.A.Abellan)

El primer cicle de curs va estar dedicat a la **prehistòria i història antiga**, i va constar de set conferències i set sortides.

La primera conferència va tractar sobre **La prehistòria paleolítica a Catalunya: caçadors i recol·lectors**, i va anar a càrrec de Narcís Soler, catedràtic de prehistòria de la Universitat de Girona. La visita corresponent a aquesta conferència va consistir en una anada al Museu de Prehistòria de Talteüll, guiada pel mateix professor Narcís Soler.

La segona conferència va ser sobre **La prehistòria recent a Catalunya: agricultors i ramaders**, i va anar a càrrec de Julià Maroto, professor titular de prehistòria de la Universitat de Girona. La sortida corresponent a aquesta conferència va ser una visita a les Mines Neolítiques de Gavà.

Per acabar amb l'etapa de la prehistòria, la tercera xerrada va ser sobre **La prehistòria a la comarca del Pla de l'Estany**, a càrrec del ja esmentat professor Julià Maroto. La visita corresponent a aquesta conferència va ser doble: primer al Parc de les Coves de Serinyà i després al poblat lacustre de la Draga, en tots dos casos en visites guiades pels serveis pedagògics dels jaciments.

A continuació, van seguir quatre conferències sobre història antiga. La primera (quarta del cicle) va tractar sobre **La protohistòria a Catalunya: els ibers** i va anar a càrrec de Josep Burch, professor titular d'Arqueologia de la Universitat de Girona. La sortida corresponent a

Visita al jaciment del mas Castell de Porqueres (J.A.Abellán)

aquesta conferència va ser una visita al poblat ibèric d'Ullastret, que va ser guiada per Gabriel de Prado, director del jaciment.

La cinquena sessió es va dedicar a **Els romans a Catalunya** i va anar a càrrec de Joaquim Tremoleda, arqueòleg-conservador del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries. El mateix conferenciant va ser qui va fer la visita guiada corresponent a aquesta conferència, que va consistir en una visita a Empúries.

La sisena sessió es va dedicar a la **Història antiga a la comarca del Pla de l'Estany** i va anar a càrrec de Pere Castanyer, arqueòleg-conservador del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries. També va ser el mateix conferenciant qui va fer la visita guiada corresponent a aquesta conferència, que va consistir en una visita a Vilauba.

Finalment, el cicle es va tancar amb una conferència sobre **El cristianisme i la crisi del món romà a Catalunya i al Pla de l'Estany**, a càrrec de Josep M. Nolla, catedràtic d'arqueologia de la Universitat de Girona. La sortida corresponent a aquesta conferència va consistir en una visita al jaciment de mas Castell de Porqueres, guiada pel professor Josep Burch.

El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles vol agrair públicament la participació desinteressada dels conferenciants i les facilitats donades per a la visita per part dels museus i jaciments visitats. Volem agrair també la bona resposta dels nostres socis i dels veïns i veïnes de Banyoles i comarca, que es va concretar en un centenar de persones inscrites al curs i una cinquantena de participants a les sortides.

PRESENTACIÓ DE LLIBRES

El primer va ser el volum núm. 31 dels *Quaderns* del Centre d'Estudis, titulat **La Guerra del Francès al Pla de l'Estany**, que recull les ponències del Col·loqui de Tardor de l'any 2010, dedicat a aquest tema. La presentació (27 de gener de 2013) va anar a càrrec de Genís Barnosell, professor d'història contemporània a la Universitat de Girona, codirector del Col·loqui i coeditor del *Quadern*. L'acte es va tancar amb un recordatori del consoci Joan Vilardell, que va morir el 22 de novembre de 2012. Partint del fet que aquest Quadern inclou un article pòstum del nostre consoci, que correspon a la seva aportació al Col·loqui, Jeroni Moner va glossar la figura d'aquest banyolí il·lustre. L'acte va comptar amb la presència de la seva vídua, Erika Williges, i les seves filles Ingrid i Kàtia.

Presentació del llibre de Dolors Bramon (M.Butinyà)

La segona presentació (11 de maig de 2013) va ser del llibre de Dolors Bramon titulat *Moros, jueus i cristians en terres catalanes*. La presentació va anar a càrrec de la professora Rosa Lluch i hi va intervenir també l'autora. L'acte es va cloure amb un col·loqui i la firma, per part de l'autora, d'exemplars dedicats.

PROPERES ACTIVITATS

11è CICLE DE SORTIDES CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

Les primeres sortides previstes per al proper Cicle són les següents:

- **Palol de Revardit:** castell, església i ajuntament. 6 d'octubre de 2013.
- **Briolf.** 10 de novembre de 2013.
- **Sant Esteve de Guialbes:** escola, Can Vidal, Can Fort, església parroquial. 8 de desembre de 2013.

Les altres quatre sortides corresponents als primers mesos de 2014 encara no estan concretades i seran donades a conèixer oportunament a tots els socis.

CICLE DE CONFERÈNCIES SOBRE HISTÒRIA DE CATALUNYA AL PLA DE L'ESTANY

Aquest any es posa en marxa el segon cicle del curs d'història de Catalunya al Pla de l'Estany, dedicat a l'edat mitjana, amb el següent programa:

- 1** Alta edat mitjana a Catalunya (25 d'octubre de 2013). Conferenciant: Lluís To, professor d'història medieval a la Universitat de Girona. Visita: castell de la Bisbal, Monells, Canapost i Peratallada (27 d'octubre de 2013)
- 2** Aspectes artístics: preromànic i romànic (15 de novembre de 2013). Conferenciant: Guerau Palmada, llicenciat en història de l'art. Visita: Sant Pere de Rodes (17 de novembre de 2013)
- 3** Alta edat mitjana a la comarca (20 de desembre de 2013). Conferenciant: Lluís To, professor d'història medieval a la UdG. Visita: Besalú (22 de desembre de 2013)
- 4** El passat islàmic de Catalunya (17 de gener de 2014). Conferenciant: Dolors Bramon, professora d'estudis àrabs i islàmics de la Universitat de Barcelona. Visita: Balaguer (19 de gener de 2014)
- 5** Baixa edat mitjana a Catalunya (14 de febrer de 2014). Conferenciant: Rosa Lluch, professora d'història medieval a la Universitat de Barcelona. Visita: Castell de Montsoriu (16 de febrer de 2014)
- 6** Aspectes artístics: l'art gòtic (21 de març de 2014). Conferenciant: Guerau Palmada, llicenciat en història de l'art. Visita: Montblanc (23 de març de 2014)

7 Baixa edat mitjana a la comarca (25 d'abril de 2014). Conferenciant: Rosa Lluch, professora d'història medieval a la UB. Visita: Pia Almoina i Santa Maria dels Turers (27 d'abril de 2014)

Les conferències tindran lloc de 8 a 9 del vespre, a la Sala Josep M. Corominas del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (plaça de la Font, 11). Les visites guiades es realitzaran el diumenge següent.

L'accés a les conferències és gratuït, però cal inscripció prèvia. Per inscriure-s'hi s'ha d'entrar al web del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (www.cebanyoles.cat) i omplir la butlleta d'inscripció. La data límit d'inscripció al curs és el dia 14 d'octubre de 2013.

Per participar a les sortides cal també inscripció prèvia. Es realitzaran en autocar i el preu de cada sortida dependrà de les despeses i es cobrarà a l'inici de l'excursió. La data límit per inscriure's a cada sortida és el dia 8 del mes corresponent.

EXPOSICIÓ:

“EL MÓN AGRARI A LES TERRES DE PARLA CATALANA”

El Centre d'Estudis Comarcals i l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany uneixen esforços un cop més per tal de dur a terme una activitat conjunta: en aquest cas, una exposició sobre el món rural que respon al títol de «El món agrari a les terres de parla catalana». Així, entre el 6 i el 29 del proper mes de novembre, a la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany (Plaça del Monestir) es podrà visitar aquesta exposició que, impulsada per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, l'Institut Ramon Muntaner i la Fundació del Món Rural, pretén facilitar a la societat un coneixement històric del sector agrari des de finals del segle XIX per poder comprendre la realitat actual i entendre les polítiques agràries que en el marc europeu cal adoptar per fer possible la continuïtat del sector.

L'acte oficial d'inauguració es durà a terme el divendres dia 8, amb una conferència a càrrec de l'historiador Pere Bosch, que parlarà del sindicalisme reivindicatiu que es va articular des de Banyoles durant la Segona República. Així mateix, també comptarem amb l'assistència d'en Josep Santesmasas, president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i vicepresident de l'Institut Ramon Muntaner, que farà la visita comentada de l'exposició.

D'altra banda, el divendres dia 29, es clourà l'exposició amb una conferència de l'historiador i arxiver municipal, Josep Grabuleda, que se centrarà en els masos del terme de Banyoles i la seva evolució històrica.

En aquesta mateixa exposició es podran visitar també la de maquetes de carros d'en Josep Congost, de Banyoles, així com diverses eines de camp provinents del Museu rural de Vilademuls i de l'Ajuntament de Fontcoberta.

MUSICA I PATRIMONI

El proper 29 de setembre, coincidint amb les Jornades Europees del Patrimoni, arranca el MiP 13-14, la temporada de concerts Música i Patrimoni al Pla de l'Estany que organitza Joventuts Musicals de Banyoles. Hi haurà un concert gratuït cada mes en un dels onze municipis de la comarca. Com ja va sent habitual, el Centre d'Estudis col·labora en el MiP amb les microxerrades sobre patrimoni que tenen lloc abans de cadascun dels onze concerts. Tota la informació a:

www.jmbanyoles.com

Concert a l'església de Sant Vicenç de Camós (A. Bellés)

XX COL·LOQUI DE TARDOR

El 22, 23 i 24 de novembre, en col·laboració amb el Departament de Geografia de la UdG, es durà a terme l'habitual col·loqui de tardor, que enguany porta per títol «Aigua i ciutat: els recs de Banyoles, història i futur». Com el seu nom indica, el col·loqui versarà sobre l'estudi del paper de l'aigua i de les infraestructures hidràuliques –captacions, recs, molins, fàbriques, etc.–, en el desenvolupament històric de les estructures socials i econòmiques locals i en la configuració de l'àrea urbana de Banyoles, tot situat en el context de l'evolució històrica del territori sobre la base d'un ús multidimensional –sovint conflictiu– del recurs aigua.

La conferència inaugural, que anirà a càrrec del professor Ramon Folch, es durà a terme el divendres dia 22 al vespre. Li seguirà, el dissabte, una jornada de treball amb tres conferències al matí i dues a la tarda: en Pere Ortí ens parlarà sobre la primera colonització; en Jeroni Moner, sobre la construcció dels recs i la seva relació amb el creixement urbà; en Lluís Pau, sobre els aspectes jurídics de l'aigua com a bé comunal; la Lúdia Donat i en Xavier Solà, sobre els molins en general, incidint en les construccions, tipologies i usos i en Guerau Palmada, sobre la història i el funcionament de molins i recs a Banyoles. Per acabar es durà a terme una taula rodona sobre l'aigua i la ciutat.

El col·loqui es clourà el diumenge amb un recorregut pels recs i molins de Banyoles.

Molí d'en Colomer (J. Surroca)

Molí d'oli de les tres P: Miquel Planes, Pere Planes, Jacint Planells. (J. Surroca)

COM FER-SE SOCI

L'únic requisit per ser soci del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles és ser major de setze anys i pagar la quota establerta.

Per fer la inscripció, podeu fer-ho de diferents maneres:

- Personalment al propi centre, a la **plaça de la Font, núm. 11** de Banyoles, els divendres de 16 h a 20 h.
- Per telèfon, al **972 57 23 61**, en el mateix horari.
- Enviant un correu electrònic a: **cecbanyoles@cecbanyoles.cat** indicant el nom i un telèfon de contacte i ens posarem en contacte amb vosaltres.

La col·laboració econòmica és de **25 €** l'any per al soci individual, **35 €** per al familiar i **75 €** per a les institucions.

— — — — —

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PUNTUAL DE LES ACTIVITATS DEL CENTRE via correu electrònic, envieu-nos un c/e amb el vostre nom i cognom a: **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**

Plaça de la Font, 11 - 17820 **BANYOLES** - Tel. 972 57 23 61
cecbanyoles@cecbanyoles.cat